

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม จากกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา โรงเรียนประชาภิบาล มีวัตถุประสงค์ วิจัยดำเนินการวิจัย การสรุปผล การอภิปราย และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อมจากกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา โรงเรียนประชาภิบาล ในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ลักษณะของโครงการบุคลากร กิจกรรม งบประมาณ ผลที่ได้รับ รวมทั้งปัญหาที่พบในการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารต่าง ๆ

วารสาร หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์เอกสาร และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนประชาภิบาล สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม จำนวน 26 คน และนักเรียนที่เข้าร่วมในโครงการสิ่งแวดล้อม จำนวน 60 คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposire Samphing)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกต และแบบสำรวจข้อมูลเอกสาร มีจำนวน 5 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนประชาภิบาล

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์นักเรียนที่เข้าร่วมในโครงการสิ่งแวดล้อม

ฉบับที่ 4 แบบสังเกตโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อม

ฉบับที่ 5 แบบสำรวจข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม ใน

โรงเรียนประชาภิบาล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และสำรวจข้อมูลเอกสารทั้ง 5 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจข้อมูลเอกสารทั้ง 5 ฉบับ มาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปเรียงความ

สรุปผลการวิจัย

การจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประชาภิบาล สังกัดกรุงเทพมหานคร. ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอก ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของโครงการ ลักษณะของโครงการ บุคลากร กิจกรรมในโครงการ งบประมาณ ผลที่ได้รับ และปัญหาในการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม พบว่า

1. ด้านวัตถุประสงค์ บรรลุวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน

ด้านความตระหนัก (Awareness) นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งชุมชน เกิดความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม และผลกระทบที่เกิดขึ้น

ความรู้ (Knowledge) นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งชุมชน ได้รับประสบการณ์หลากหลาย มีความเข้าใจพื้นฐานสิ่งแวดล้อม และปัญหาที่เกี่ยวข้อง

เจตคติ (Attitudes) เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ อันเป็นผลมาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม เกิดความรู้สึกรังเกียจสิ่งแวดล้อม และเกิดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการปรับปรุง และปกป้องสิ่งแวดล้อม

ทักษะ (Skills) สามารถตัดสินใจ คาคการณ์ ป้องกัน และแก้ไขปัญหา
 สิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วม (Participation) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันใน
 การสังเกต การวิเคราะห์และการประเมินสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนเอง และสังคม

2. ลักษณะของโครงการ

จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 15 โครงการ ซึ่ง
 มีการจัดเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. โครงการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
2. โครงการทางกายภาพ
3. โครงการพัฒนาการเรียนการสอน
4. โครงการเกี่ยวกับมลพิษ-สิ่งปฏิกูล

3. บุคลากร

โครงการสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจ และความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้บริหาร
 คณะครู นักเรียน นักการภารโรง รวมถึงชุมชนด้วย ผู้บริหารชี้คหลักในการดำเนินการแบบ
 ประชาธิปไตยให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติ
 กิจกรรมร่วมกันมีความเอื้อเพื่อเพื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ชื่นเข้มแจ่มใส และที่สำคัญมีความจริงใจต่อ
 กัน มีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติปฏิบัติงานดี เป็นการสร้างบรรยากาศความ
 เป็นประชาธิปไตยในการทำงาน

รวมถึงการสร้างสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เนื่องจากทางราชการมีนโยบาย ให้ประชาชน
 ในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นของตน ดังนั้นโรงเรียนจึงจัด
 กิจกรรมร่วมกับชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังแวดล้อม ที่ประเทศไทยกำลัง
 เผชิญอยู่ อีกทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดี ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย

4. กิจกรรม

กิจกรรมที่จัดในโครงการสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะจัดเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน โดย
 จัดแบ่งกลุ่มทำงานให้นักเรียน ได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึ
 ตื่นเต้น ส่งเสริมในด้านทักษะ การเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ รู้จักวิธีแก้ปัญหา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม

ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การสอน และจัดกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน และท้องถิ่นนั้น ๆ

5.งบประมาณ

ส่วนใหญ่ใช้งบของทางราชการ ซึ่งไม่เพียงพอในการจัดโครงการ แต่ได้รับเงินจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาค จากสมาคมผู้ปกครอง จากเงินรายได้การขายของประดิษฐ์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมาช่วยสนับสนุนในการดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

6.ผลที่ได้รับในการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม

1. โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างดี ประชาชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในทุกด้าน ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีความตื่นตัว เกิดความตระหนัก มีความรู้ เจตคติ และทักษะเพื่อความร่วมมือในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
3. นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาช่วยปรับปรุง และสร้างสรรค์ความเป็นอยู่ของตนเอง และสังคมให้ดีขึ้น
4. การจัดโครงการสิ่งแวดล้อม ครูเน้นการจัดประสบการณ์นอกห้องเรียนทั้งที่เป็นธรรมชาติ และจากสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรง โดยเชื่อมโยงหลักสูตรเข้ากับโลกปัจจุบัน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม

7.ปัญหาที่พบในโครงการสิ่งแวดล้อม

ขาดงบประมาณ

วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ

การอภิปรายผล

โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการเสริมสร้างลักษณะนิสัย และโครงการทางกายภาพ เนื่องจากปัญหาส่วนใหญ่ที่ทางโรงเรียนประชาภิบาลประสบ คือ เด็กมีพฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น ชอบทิ้งขยะไม่เป็นที่ ชอบขีดเขียนภาพตามฝาผนัง กำแพง

ท่าทางของสาธารณประโยชน์ ดังนั้น กิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนจึงเน้นเรื่องของการปฏิบัติ เน้นประสบการณ์ตรงต่อนักเรียน

โรงเรียนประชาภิบาล ได้ดำเนินการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2535 และได้จัดดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งประสบความสำเร็จในด้านการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม โดยได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อมติดต่อกัน 3 ปีซ้อน ถือเป็นหลักประกัน และเชื่อถือได้ว่าโรงเรียนประชาภิบาล เป็นโรงเรียนตัวอย่างเกี่ยวกับด้านการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การดำเนินการจัดดำเนินโครงการสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ จากความร่วมมือของทุกๆฝ่ายในโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งหน่วยงานต่างๆที่มาช่วยสนับสนุนทำให้การจัดดำเนินงานประสบความสำเร็จบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ให้นักเรียนได้มีความตระหนัก และมีความรู้สึกที่ไวต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ช่วยทำให้เกิดมีค่านิยม และความรู้สึกเป็นห่วงสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง มีความรับผิดชอบร่วมกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และประหยัด สามารถนำความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาปฏิบัติในการปรับปรุง และสร้างสรรค์ความเป็นอยู่ของตนเองและสังคมให้ดีขึ้น

โครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประชาภิบาล สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่แล้ว ลักษณะการจัดทำเป็นโครงการสร้างเสริมลักษณะนิสัย และโครงการทางกายภาพ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมองเห็นสภาพปัญหาในปัจจุบันว่า โลกกำลังเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกที ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น ได้สะสมตัวมานาน จากการที่ประชาชนขาดความเข้าใจในปัญหาอย่างถ่องแท้ ทำให้การแก้ไขปัญหานั้นเป็นไปได้ยาก และช้ามาก ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าการจะแก้ไขปัญหานั้นได้นั้น อันดับแรกจะต้องสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ดีในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีเสียก่อน และการจะได้ซึ่งสิ่งนี้นั้น ต้องเริ่มปูพื้นฐานที่ถูกต้องตั้งแต่เด็ก คือ การให้การศึกษาให้ได้รู้ เข้าใจปัญหา ตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม มานิต เรืองรัตน์ (2525 : 3) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ถ้าเรามีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขสิ่งแวดล้อมที่เสียไปแล้วให้กลับดีขึ้น กระทำได้ไม่ยากนั่นคือ การให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึง อันเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ควรจะ

กระทำกับประชาชนทุกกลุ่มอายุ แต่กลุ่มที่ควรเน้นเป็นพิเศษ คือ กลุ่มเด็กในวัยเรียนที่กำลังเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนในกลุ่มนี้ จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร และมีประโยชน์ต่อชุมชนระยะยาว ลักษณะการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นในโรงเรียนประชาภิบาล เพื่อต้องการให้บุคลากรในโรงเรียนมีลักษณะนิสัยพฤติกรรมรักษาความสะอาด มีความรับผิดชอบรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เป็นแนวทางให้นักเรียนได้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ลักษณะของการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประชาภิบาล ส่วนใหญ่เป็นลักษณะโครงการเสริมสร้างลักษณะนิสัย และโครงการทางกายภาพ โดยจัดในรูปของการจัดกิจกรรมซึ่งมีความหลากหลายในรูปแบบ เช่น โครงการลด ละ เลิก การใช้พลาสติก และโฟม โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม โครงการแยกขยะ จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้จัดกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ตรงต่อนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนไม่เพียงแต่จะได้ความรู้ และค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังได้ในเรื่องของการปฏิบัติ ทางโรงเรียนถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้านักเรียนทุกคนมีการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว โครงการที่จัดทำก็จะบรรลุผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการช่วยแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม นนทลี วิษพันธุ์ (2525 : 27) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสร้างค่านิยมว่าเป็นเรื่องที่ทำไม่ได้ง่ายนัก เพราะค่านิยมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้น ๆ มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมานาน แต่เนื่องจากปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ และพฤติกรรม หรือการกระทำของบุคคล ดังนั้น การปลูกฝังค่านิยมทางด้านสิ่งแวดล้อม จะต้องเน้นหนักให้บุคคลมีประสบการณ์จริงๆ มีการตัดสินใจ และการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นทางช่วยอนุรักษ์ภาวะแวดล้อม และป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผล

กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่วนใหญ่แล้วได้ดำเนินการโดยวิธีการสอดแทรก และบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ และปฏิบัติร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ ในลักษณะของการฝึกปฏิบัตินอกห้องเรียน การบรรยาย การอภิปราย การค้นคว้าทดลอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นสอนได้ตามโอกาส เหมาะสมกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน ซอหะซัน (2521) ที่พบว่า การเรียนการสอน ด้วยการหล่อหลอมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันในระดับประถมศึกษา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่แยกเนื้อหาออกเป็นเรื่อง ๆ

จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเลือกใช้มากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัตินอกห้องเรียน เนื่องจากปัญหาสื่อประกอบการสอนมีไม่เพียงพอ โรงเรียนแก้ปัญหาโดย

การแนะนำให้ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการสอนนอกห้องเรียน และใช้สภาพแวดล้อมเป็นสื่อการสอนที่ดีที่สุด ทวีศักดิ์ จินดาบุรุษ (2530 : 806) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยการพานักเรียนไปศึกษานอกห้องเรียน เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนรู้จัก และเกิดความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติรอบตัวเขา เกิดความผูกพันในสิ่งนั้น ๆ

กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาที่จัดขึ้น มีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้เกิดเจตคติ และพฤติกรรมพิทักษ์ ปกป้อง ปรังปรุงร่ง แก้ไข ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพสมดุล ได้แก่ การจัดตกแต่งบริเวณโรงเรียน การพัฒนาความสะอาดบริเวณโรงเรียน การปลูกต้นไม้ การอนุรักษ์ และทะนุบำรุงรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน ให้เป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักเรียนและชุมชน ตรงตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่ตั้งไว้ คือ พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนประชาภิบาล ด้านความสะอาด การประหยัคทรัพยากร และนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับไปใช้อีกในชีวิตประจำวัน พัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนให้เป็นคนดี และมีความสามารถ ใ้รู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัคในโครงการประหยัคน้ำ โครงการประหยัคไฟฟ้า โครงการประคิษฐ์ของใช้จากวัสดุที่ใช้แล้ว

การวางแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งบูรณาการในหลักสูตรประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมาย และหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นสิ่งที่ครูทุกคน ต้องศึกษาเพื่อเตรียมการสอนทุกครั้ง ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูผู้สอนต้องวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยพิจารณาสิ่งแวดล้อมของการเรียน สัจจิต อุทรานันท์ (2527 : 275) การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมระหว่างครูและนักเรียน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน และกิจกรรมยังทำให้ทุกคนคิดว่า สิ่งทีกระทำได้ต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพราะทุกคนมีส่วนในกิจกรรมนั้น ๆ เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน การใช้กิจกรรมจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น

ปัญหาที่พบในการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในด้านงบประมาณซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ไม่เพียงพอในการจัดดำเนินงานซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรขอความสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมสร้างสรรค์ไทย ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจากขายสิ่งประดิษฐ์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมาช่วยอีกทางหนึ่ง จะเป็นแนวทางที่จะช่วยปัญหาดังกล่าวได้ ส่วนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ด้านสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ ปัญหานี้มีผลสืบเนื่องมาจากการขาดงบประมาณสนับสนุน

โครงการผลการวิจัยพบว่า ในโครงการส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ ทำให้มีผลกระทบต่อผลผลิตของโครงการ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหานี้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ซึ่งกล่าวว่า “ สื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการเรียนการสอน แต่ด้วยความจำกัดของงบประมาณ จึงไม่สามารถจัดหาหรือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนได้ ” สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงปัญหาในเรื่องนี้ จึงได้จัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้น ทั้งในระดับจังหวัด และกลุ่มโรงเรียน ให้ทำหน้าที่จัดหาสื่อการเรียนการสอน และวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อบริการให้โรงเรียนซื้อมาใช้ในลักษณะหมุนเวียน

เรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า วัสดุ อุปกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ โรงเรียนควรสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ให้โครงการอย่างเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาดำเนินการเฉพาะโครงการสำคัญ และสามารถใช้อุปกรณ์ร่วมกันได้ พยายามใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น โดยใช้อย่างประหยัด และขอรับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์จากหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะ ในการจัดโครงการ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบโครงการ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัด ให้ชุมชนได้ทราบโดยทั่วถึง โดยชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นหากไม่ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อม โดยใช้เด็กเป็นสื่อกลาง และควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น และมีความต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการ
2. ควรจัดบุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การศึกษาถ่ายทอด และปลูกฝังเรื่องสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนเป็นระบบมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการติดตาม และประเมินผลโครงการสิ่งแวดล้อม ของสถานศึกษาต่าง ๆ จัดขึ้น
2. การศึกษาการจัดรูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น
3. การศึกษารูปแบบการบริหารโครงการตามความคาดหวัง ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา